

פרופ' יונתן גרוסמן

66 חזה התנופה ושוק התרומה

סדר הדינים המובאים בתורת זבח השלמים מלמד רבות. שלא כמו תורות הקורבנות האחרים, בזבח השלמים משולבים יחד עניינים שונים שגם נאמרו ככל הנראה בזמנים שונים. במיוחד כוונתי לאיסור הטומאה ולאיסור אכילת הדם והחלב, שפרצו לתוך הרצאת הדברים. מאחר שרצף דיני זבח השלמים נקטע, חוזר הכתוב שוב גם על הפתיחה המקובלת – "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁבְהַקְשֶׁר שְׁלַנּוּ יֵשׁ לְרֹאוֹתַי כִּי חָזַרְתִּי מִקְשָׁרְתִּי" – להחזיר את הקורא לרצף דיני זבח השלמים.¹

דווקא משום כך מורגש בפרשה זו במיוחד שיש בסדר ארגון הדינים כוונה ומגמה, וסדר זה נבחר, אף שניתן היה לשלב את דיני השלמים גם בסדר אחר. להפתעתנו, סידור דיני זבח השלמים איננו מותאם לרצף הכרונולוגי של ההקרבה. רק לאחר דיני אכילת הקורבן על ידי הבעלים – כולל נספחיו וכולל דין הנותר ממנו ביום השלישי – חוזר הכתוב ומתאר את הבאת הזבח עצמו אל המשכן, את הנפתו (ז', כט-ל), את הקטרת חלביו על המזבח (לא), ובמיוחד – את המתנות שיש לתת לכוהן (לא-לד).

ארגון זה מלמד הרבה על מרכזיות אכילת הבעלים בקורבן זה. הדיון הפותח הוקדש כולו לבעלים האוכלים, ורק כעת, משיב אותנו הכתוב לתחילת המסע ומתאר את הבאת הקורבן, הקטרת אמוריו ונתינת חלק אחר לכוהנים. ייתכן שמכך ניתן להסיק גם על הצד השני של המטבע: אכילת הכוהנים את חלקם בזבח שלמים (חזה ושוק) איננה כאכילתם את החטאת והאשם, ויש להתייחס לחלקים אלו כמתנות הבעלים לכוהן.² אם כך, סידור תורת זבח השלמים מזכיר ביסודו את הקורבנות האחרים: תחילה מתוארים דיני אכילת הקורבן (בכל הקורבנות – על ידי הכוהנים; בשלמים – על ידי הבעלים), ולבסוף, כמעין נספח, נאמר מיהו הכוהן המקבל את חלקו. בהקבלה לדיון זה מתארת

התורה את הבאת זבח השלמים וחלוקת מתנות הכהונה מזבח זה. הדברים יתבררו עוד להלן.

"וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַמְקַרֵּב אֶת זֶבַח שְׁלַמְיֹו לַה' יָבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ לַה' מִזְבַּח שְׁלַמְיֹו. יָדְיוֹ תְּבִיאֶינָה אֶת אֲשֵׁי ה' אֶת הַחֶלֶב עַל הַחֶזֶה יְבִיאָנוּ אֶת הַחֶזֶה לְהִנִּיף אֹתוֹ תְּנוּפָה לִפְנֵי ה'. וְהַקְטִיר הִפְהִן אֶת הַחֶלֶב הַמִּזְבְּחָה וְהָיָה הַחֶזֶה לְאֹהֲרֹן וּלְבָנָיו. וְאֵת שׁוֹק הַזֵּמִין תִּתְּנוּ תְּרוּמָה לִפְהִן מִזְבְּחֵי שְׁלַמְיִכֶם. הַמְקַרֵּב אֶת דָּם הַשְּׁלָמִים וְאֵת הַחֶלֶב מִבְּנֵי אֹהֲרֹן לוֹ תִּהְיֶה שׁוֹק הַזֵּמִין לְמִנְהָ. כִּי אֵת חֶזֶה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה לְקַחְתִּי מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִזְבְּחֵי שְׁלַמְיֵהֶם וְאֶתְּנוּ אֹתָם לְאֹהֲרֹן הִפְהִן וּלְבָנָיו לְחֶק עוֹלָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"

(ויקרא ז', כח-לד).

הפסוק הפותח את הפרשה מתאר את הבאת הקורבן בפירוט מיוחד: "הַמְקַרֵּב אֶת זֶבַח שְׁלַמְיֹו לַה' יָבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ לַה'... יָדְיוֹ תְּבִיאֶינָה אֶת אֲשֵׁי ה'...". הדגשה זו משקפת כנראה את השותפות החריגה שיש לבעלים בקורבן זה. הרי בכל הקורבנות כולם מביא הבעלים את הקורבן. אך כאן, ידיו שלו נוטלות תפקיד מכריע, הוא שותף ומעורב. ניתן היה לצפות, שמפסוק זה ילמדו חז"ל שלא ניתן להביא זבח שלמים על ידי שליח. אינני מכיר דרשה כזו (ואודה לקורא שיאיר את עיני), אך זו הרוח העולה מפסוקים אלו. ידיו שלו – של המקריב – צריכות להביא את חלבי זבח השלמים העומדים להיקרב על גבי המזבח. הבעלים הם שותפים מלאים, נדרשים לעמוד נוכח פני ה' ולכרות עמו ברית שלום. כך לשון מלבי"ם במקום:

"הַמְקַרֵּב אֶת זֶבַח שְׁלַמְיֹו לַה' יָבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ. פִּירוּשׁ הַכְּתוּב כִּפִּי הַפְּשׁוּ: יִשְׂרָאֵל הַמְקַרֵּב אֶת זֶבַח שְׁלַמְיֹו הוּא יָבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ. רֹצֵה לֹמַר שֶׁבִּעַל הַקָּרְבָּן הַמְבִיא שְׁלָמִים לְמַקְדָּשׁ הוּא עֲצָמוֹ יָבִיא לַה' הַחֶלֶק הַקָּרֵב לְגִבּוֹה"

(פירושו לויקרא ז', כט).

למעשה, זו גם המשמעות של הלימוד ההלכתי שנלמד מפסוקים אלו: "שֶׁתְּהָא יָד הַבְּעֵלִים מְלַמְעֵלָה וְהַחֶלֶב וְהַחֲזוֹת נְתוּנִין בָּהּ, וַיֵּד כִּהֵן מְלַמְטָה וּמְנִיפָן" (רש"י על אתר). כלומר, הבעלים נוטלים תפקיד של ממש במעשה

1 מילגרומ, ויקרא, חלק א, עמ' 429.

2 הערנו כבר שלפי הרמב"ם אכילת קודשי קודשים היא מצווה פני עצמה בעוד אכילת קודשים קלים – כדוגמת זבח שלמים – נכללת כעוד פרט במצות ההקרבה ואין למנותה כמצווה עצמאית.

הכהונה השונה: בתנופה הדבר מתקדש בעוד בתרומה מדובר בהעברה ממונית מיד ליד.

אם נסכם את האמור עד כאן, הרי שהמסקנה היא שיש שלוש רמות בחלקי הקורבן העוברים לרשות הקודש: החלבים שמונפים והולכים אל המזבח ושם מוקטרים; החזה שמונף עם החלבים אך הולך לכוהנים; השוק שהולך לכוהן מבלי להיות מונף, כתרומה. חיזוק לקריאה זו יש גם בפסוק החותם את הציווי, ובו כינויים שונים לחזה ולשוק: "כִּי אֵת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה לְקַחְתִּי מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִזִּבְחֵי שְׁלֵמֵיהֶם וְאֵתֶן אֲתָם לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וּלְבָנָיו לְחֶק עֹלָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (ז', לד), כלומר, החזה מונף ואילו השוק נתרם. כך פירש כאן גם הרמב"ן:

"הנראה מן הכתוב הזה על דרך פשט, שהחזה הוא מונף עם החלבים ולא השוק"

(פירושו לויקרא ז', ל).

ברם, אף שזוהי הקריאה הפשוטה של הפסוקים שלפנינו, חז"ל ביארו כאן באופן אחר, ורבים הלכו בעקבותיהם. כך כתב רש"י על הפסוק המפצל בין חזה התנופה לבין שוק התרומה: "התנופה, 'התרומה' – מוליך ומביא, מעלה ומוריד" (רש"י לויקרא ז', לד).

לפירושו, הביטויים 'תרומה' ו'תנופה' עוסקים שניהם בתנועת הידיים של המניף ומגדירים סוג אחר של תנועה: 'להניף' משמעו להרחיק מהאדם בציר מאוזן, ואילו 'להרים' משמעו הנעה בציר מאונך. לפי פירוש רש"י יש לקיים את התנועה הכפולה הזו גם בחזה וגם בשוק.

יש בקריאה זו מהפיכה של ממש; הרי אם השוק מונף הוא הופך להיות חלק מהמתנה שניתנת מהקורבן לגבוה, ואילו אם השוק מורם, הוא דומה ברוחו לתרומות ומעשרות ומתנות כהונה נוספות שניתנות לכוהן ולא לגבוה. ניתן להצדיק את קריאת חז"ל ורש"י בכך שבמקרא, לא רק הפועל 'לתרום' מביע הקדשה ממונית לגבוה, אלא גם הפועל 'להניף', כפי שעולה מתרומת הזהב והנחושת למשכן (שמות ל"ח, כד-כט), ועל כן ייתכן – כפי שהציע מנחם בולה – שחז"ל דורשים את התנועה הפיסית כמשנה הוראה המתלווה להוראה העיקרית שהיא הקדשה לגבוה.⁵ עם זאת, מאחר שבפרשתנו את החזה מניפים בפועל, והוא גם מכונה

התנופה ועליהם להעביר את החלבים מרשותם לרשות גבוה.

אך ייתכן, שמשתקפת כאן תפיסה יסודית עוד יותר. כבר הערנו, שככל הנראה, בשונה מקודשי קודשים העוברים לרשות גבוה, בשר זבח השלמים נותר של הבעלים.³ לפיכך מובלט שהוא המביא אותו בידיו, כי הוא גם הממשיך להיות אחראי עליו. דווקא משום כך יש צורך להניף את החלבים המוקטרים על גבי המזבח. במנחה, בחטאת ובאשם לא שמענו שיש להניף את החלק העולה על גבי המזבח, אף שגם בהם רק חלק מהבהמה מוקטר. תנופה נדרשת במקרים שבהם לא מובן מאליו שדבר מה שייך לקודש. התנופה מעבירה אותו לרשות הקודש למרות אופיו היסודי הקשור לעולם החולין. זבח השלמים שאיננו קודש קודשים נותר של הבעלים – ידיו מביאות אותו ובכך הוא מביע את בעלותו על הקורבן, ואת החלקים שהוא מבקש לקדש בקדושת מזבח עליו להניף.

לאחר שהובא הזבח אל המשכן, יש להניח את כל החלבים על חזה הבהמה ולהניף אותם יחד. כאמור, בעת התנופה עוברים חלקים אלו לרשות גבוה, לרשות המשכן. אלא שלאחר תנופתם יש פיצול בין החלקים השונים שהונפו: "וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַחֶלֶב הַמְזַבֵּחַ / וְהָיָה הַחֲזֵה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו" (ז', לא) – החלבים הולכים למזבח והחזה "לאהרן ולבניו".

גם בכך לא תם מסע העברת הזבח מידי הבעלים לרשות הקודש, כי מיד לאחר מכן יש ציווי להעביר גם שוק הימין של הבהמה לכוהנים: "וְאֵת שׁוֹק הַיְמִין תִּתְּנוּ תְרוּמָה לַכֹּהֵן מִזִּבְחֵי שְׁלֵמֵיכֶם. הַמִּקְרִיב אֶת דָּם הַשְּׁלָמִים וְאֵת הַחֶלֶב מִבְּנֵי אֶהֱרֹן לוֹ תִהְיֶה שׁוֹק הַיְמִין לְמִנְה" (ז', לב).

ההבדל בין מה שהונף למה שרק 'נתרם' הוא כמובן דרמטי: התנופה מעבירה את הדבר המונף לרשות גבוה, בעוד התרומה ניתנת כמתנה ממונית. דבר זה יכול לבאר גם את ההבדל 'הגיאוגרפי' שקשור בפעולות אלו: התנופה נעשית במקרא 'לפני ה'", בעוד התרומה אף לא פעם נעשית 'לפני ה"'. להערכתו של מילגרם ניתן ללמוד מכך שהתנופה נעשתה תמיד ברחבת המשכן, בעוד התרומה נעשתה בכל מקום ואתר.⁴ הצדק אתו אך הדבר החשוב יותר הוא שפער זה משקף את אופן מתנת

5 בולה, ויקרא, דעת מקרא, עמ' קכב.

3 השוו לניסוחו של מילגרם, ויקרא, חלק א, עמ' 429-430.

4 מילגרם, ויקרא, חלק א, עמ' 474-481. הוא גם הקדיש לדבר מאמר מיוחד: "שוק התרומה שוק התרומה: פרק בתולדות הפולחן", תרביץ מב (תשל"ג), עמ' 1-11.

'חזה התנופה', בעוד את השוק נותנים כמתנה לכוהן, והוא מכונה 'שוק התרומה', נראה שלפנינו פיצול מהותי בין החזה לשוק.

רמב"ן שתחילת דבריו הובאו לעיל, מציע ביאור להבנת חז"ל:

"ורבותינו אמרו שהיה נותן החלבים על יד הבעלים וחזה ושוק למעלה מהן (מנחות דף ס"ב ע"א). ולדעתם, הזכיר תנופה בחזה לבדו, לדרוש מה שאמרו: נטמאו ונשתיר אחד מהם, מנין שהוא טעון תנופה, תלמוד לומר 'חזה להניף אותו'" (פירושו לויקרא ז', ל).

לדבריו, אף שכוונת הפסוקים היא שיש להניף גם את החזה וגם את השוק, כתובה התנופה רק בחזה כדי ללמד שגם אם רק אחד מהם ישנו (והשני נטמא או אבד) יש להניף אותו. כלומר, החזה והשוק אינם תלויים זה בזה ואין לראות בהם צמד שמהווה מתנה אחת למזבח.

דומני שכדי לעמוד על יחס החזה והשוק יש להרחיק עדותנו ולאור כך יתברר מה הביא את חז"ל לדרוש שיש להניף גם את השוק – בניגוד לפשטי הפסוקים אצלנו – ומה משמעות לשון הכתובים שמהם עולה שרק החזה מונף.

לפני שנרחיק נדוד לפרשיות אחרות יש להעיר שבפרשתנו שלנו, הפיצול בין אופי מתנת החזה ובין אופי מתנת השוק לא בא לידי ביטוי רק בלשון המפצלת ביניהם, אלא גם בדין השונה שלהם. משום מה, יש הבדל בזהות הכוהנים המקבלים את חלקם מזבח השלמים. על החזה נאמר: "וְהָיָה הַחֶזֶה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו" (ז', לא) ואילו על השוק נאמר: "הַמִּקְרִיב אֶת דָּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת הַחֶלֶב מִבְּנֵי אֶהֱרֹן לוֹ תִהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמִנְה" (ז', לג), וכפירוש ראב"ע על אתר: "שוק הימין לזורק הדם, והחזה לכל הכהנים" (פירושו לויקרא ז', לג). פיצול זה דומה למה שראינו בקורבן המנחה. מנחת הסולת (ומנחת חוטא) התחלקה בין כל הכוהנים, בעוד המנחות המעובדות הלכו דווקא לכוהן העובד.

נדמה שעלינו לאמץ גם כאן את החלוקה שהצענו ביחס למנחה. מתברר שגם אם בסופו של דבר החזה והשוק יוצאים מרשות הבעלים ומגיעים אל הכוהנים, מדובר במסע שונה לחלוטין. כשהבעלים מניף את החזה עם שאר החלבים הוא מעביר אותם לרשות המזבח. אולם, רק החלבים מוקטרים באש המזבח ולחזה נכון שלב

נוסף במסע – מהמזבח הוא עובר לכוהן. לפיכך החזה מתחלק בין כל הכוהנים, ממש כמו שראינו במנחת הסולת: אם המתנה באה אל הכוהנים מהמזבח היא מתחלקת בין הכוהנים כולם. לעומת זאת, השוק ניתן מיד הבעלים כתרומה לכהן. הוא אינו מונף – אינו עובר לרשות המזבח טרם לכתו אל הכוהן. במקרים כאלו, ישראל נותן את מתנתו לכוהן שעזר לו להקריב את קורבנו, ממש כמו שראינו במנחות המעובדות (ובשאר הקורבנות). מעין ראייה להצעה זו יש בביטוי הייחודי שמגדיר את החלקים שמביא הבעלים לשם הנפתם: "אֲשֵׁי ה'" (ז', ל). זהו ביטוי שנזכר בעולם הקורבנות ביחס לקורבן המנחה דווקא (שש פעמים! – ב', ג; ו', י; יא, י; יב, יג), ומלבד קורבן המנחה הוא נזכר רק ביחס לזבח השלמים באזכור הבאת החזה לשם הנפתו: "וְיָדוּ תְּבִיאֵינָה אֶת אֲשֵׁי ה' אֶת הַחֶלֶב עַל הַחֶזֶה וְיִבְאָנוּ אֶת הַחֶזֶה לְהִנִּיף אֹתוֹ תְּנוּפָה לְפָנֵי ה'" (ז', ל). את המנחה ואת חזה זבח השלמים מקבלים הכוהנים "מאשי ה'", מהמזבח.⁶

בשל כך קשה לאמץ את הראיה שהביא מילגרם מפסוקנו ולפיו אשי ה' משמעו 'נדבת אוכל' ולא בהכרח נדבה שמגיעה אל המזבח. הוא כתב שאומנם החזה והשוק ניתנים לכוהן, אך נאמר בהם שהם 'אשי ה' (הזכרנו את שיטתו בהרחבה במבוא ללימודנו).⁷ שלא כדבריו, החזה אכן מיועד למזבח, לאש ה' היוקדת שם תמיד ומקבלת את קורבנות ישראל. המזבח אכן מעניק את החזה לכוהנים, אך אין זה מפקיע את חווית הבעלים המניף את החזה עם החלבים ומעביר אותם לרשות גבוה.

דומה שברור למדי מדוע דווקא בזבח שלמים הכוהן מקבל חלקו הן מהאדם העובד והן מהמזבח. זהו חלק מברית השלום המפויסת, שגם הכוהן הופך להיות חלק ממנה. במבנה המציאות של פרנץ רוזנצווייג (בכוכב הגאולה) יש שלושה רכיבים (אלוהים, אדם ועולם); כל אחד מהם מוגדר בפני עצמו אך הם מנהלים ביניהם דיאלוג (בריאה, התגלות וגאולה). בדומה לכך, גם בזבח שלמים יש שלושה שותפים, ודיאלוג מתנהל בין כל השלושה.

לפי זה, ההגדרה המתחלפת שיש לשתי המתנות הללו היא משמעותית ומלמדת הרבה על אופיים: 'חזה התנופה' הוא מתנת המזבח לכוהנים; 'שוק התרומה' הוא מתנת המקריב לכוהנים. קשה להלום את קריאת חז"ל בפסוקים שלפנינו, אולם, כפי שקורה לעתים

7 מילגרם, ויקרא, חלק א, עמ' 430.

6 את ההתלבטות אם גם "אשי ה'" (ז', לה) מתייחס לזבח שלמים דווקא או שנוגע לכלל הקורבנות, נפתח לדיון רחב בניחוחנו פסוקים אלו.

(ויקרא י', יב-טו).

בפסוקים שלפנינו יש חובה מפורשת להניף את החזה ואת השוק – כפי שאהרן עשה ביום השמיני – אלא שכאן נאמר שצו זה תקף לדורות, "לְחַק עוֹלָם". מעניין שבתיאור זה אף נראה שיש להניף את החזה ואת השוק ביחד עם החלבים – כתיאור ההנפה של החזה שראינו בדין השלמים בפרק ז'. אלא, שלא ניתן לומר שיש כאן בחינה אחרת של תיאור החזה והשוק ושפסוקים אלו עומדים לעצמם, שהרי גם כאן החזה מכונה – "חזה התנופה" והשוק מכונה "שוק התרומה". דבר זה באמת מוזר למדי: מה ראתה התורה לצוות על תנופה משותפת לשניהם מצד אחד, אך להמשיך ולכנותם בכינויים שרומזים שרק החזה מונף – כפי שעולה מהציווי שבפרק ז'?

לפני שאציע ביאור לתעלומה שמלווה את החזה והשוק, יש להעיר שסביר שאלו הם הפסוקים שעמדו נוכח עיני חז"ל בהכרעתם שיש להניף גם את השוק, ושיש לראות בכינויי החזה והשוק – 'תרומה' ו'תנופה' – רמיזה לאופן תנועת ההנפה, אך הם לא מלמדים שרק החזה מונף. אכן, כך עולה מפסוקי היום השמיני. אבל השאלה עומדת עדיין במקומה: מה היחס בין הציווי הראשון בפרק ז' שמפצל בין החזה לשוק ובין הציווי האחרון בפרק י' שמאחד ביניהם, ועדיין, ממשיך ושומר על כינויים הראשון שכבר אינו מתאים לדינים?

אלו הם אם כן הנתונים, אך דילגנו על המתרחש בשבעת ימי המילואים, ודווקא במקום זה נעוץ כנראה הפתרון לתהליך המורכב שעוברים החזה והשוק. אל המתרחש בשבעת ימי המילואים נשית את לבנו בשיעור הבא, ולאור כך נבקש להגדיר את האופי המיוחד של החזה ושל השוק.

קרובות, מדרש ההלכה מפענח את הפסוקים במקום אחד על רקע פסוקים במקום אחר, ומנסה ליישבם זה עם זה. ככל הנראה זה המצב גם במקרה שלנו, ולשם בירור העניין, נעקוב אחר החזה והשוק בפרשיות נוספות.

היום השמיני למילואים

נדלג לעת עתה על האזכור הסמוך של החזה והשוק שניתנו לכוהנים בשבעת ימי המילואים כמתואר בפרק ח', ונתחיל את המסע דווקא בפרק שאחריו – בתיאור החזה והשוק שניתנו לכוהנים מזבחי השלמים שהובאו ביום השמיני למילואים:

"וַיִּשְׁחַט אֶת הַשּׁוֹר וְאֶת הָאֵיל זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לָעַם וַיִּמְצְאוּ בְנֵי אֶהֱרֹן אֶת הַדָּם אֵלָיו וַיִּזְרְקוּהוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב. וְאֶת הַחֲלָבִים מִן הַשּׁוֹר וּמִן הָאֵיל הָאֵלִיָּה וְהַמְכֶסֶה וְהַכֶּלֶיֶת וַיִּתְּרֵת הַכֶּבֶד. וַיִּשְׂמֹוּ אֶת הַחֲלָבִים עַל הַחֲזוֹת וַיִּקְטֹר הַחֲלָבִים הַמִּזְבְּחָה. וְאֵת הַחֲזוֹת וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין הַנִּיף אֶהֱרֹן תְּנוּפָה לִפְנֵי ה' כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה"

(ויקרא ט', יח-כא).

הפסוקים מחדדים שהפעילות המתוארת בפסוקים אלו נעשתה "כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה", אולם תוכן הצו והביצוע שבעקבותיו מפתיעים למדי. משום מה, אהרן מניף את החזה ביחד עם שוק הימין. שניהם מונפים ונדמה גם שהם מונפים יחדו. דבר זה עומד בסתירה למה שראינו בציווי בפרק ז', שם רק החזה הונף ואילו השלמים 'הורמו' וניתנו לכהן ללא תנופה. אמת הדבר, שגם בפסוקי היום השמיני ניתן לשמוע הד לפער שקיים בין החזה לשוק, שהרי בתחילה הניחו את החלבים על החזה ("וַיִּשְׂמֹוּ אֶת הַחֲלָבִים עַל הַחֲזוֹת") שהמשיכו בדרךם למזבח. בשלב זה השוק עדיין לא הוזכר, אך מיד לאחר ניתוקו של החזה מהחלבים מתוארת תנופתו ביחד עם השוק.

אני מעריך שרבים מן הקוראים יאמרו שמן הסתם זהו ציווי חריג שנוגע ליום השמיני למילואים, ושקשה להסיק מפסוקים אלו לדין הכללי. אלא, שבהמשך הפרק דין זה נאמר כציווי לדורות:

"וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה אֶל אֶהֱרֹן וְאֶל אֶלְעָזָר וְאֶל אֵיתָמָר בְּנֵי הַנּוֹתְרִים... וְאֵת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה תֹאכְלוּ בְּמָקוֹם טְהוֹר אֵתָּה וּבְנִיךָ וּבְנֵי־בְנֵי־אֵתָּה כִּי חֶקֶד וְחֶקֶד בְּנִיךָ נִתְּנוּ מִזְבְּחֵי שְׁלָמֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְחֲזֵה הַתְּנוּפָה עַל אֲשֵׁי הַחֲלָבִים יָבִיאוּ לְהַנִּיף תְּנוּפָה לִפְנֵי ה' וְהָיָה לְךָ וּלְבְנֵי־אֵתָּה לְחֶקֶד עוֹלָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה'"

*****
כל הזכויות שמורות לשיבת הר עציון ולפרופ' יונתן גרוסמן
עורך: בנימין פרנקל, תשע"ט
*****
בית המדרש הוירטואלי
מיסודו של
The Israel Koschitzky Virtual Beit Midrash
האתר בעברית: <https://etzion.org.il/>
האתר באנגלית: <http://www.vbm-torah.org>
משרדי בית המדרש הוירטואלי: 02-9937300 שלוחה 5
דוא"ל: office@etzion.org.il